

VIITORUL, EDUCAȚIA, PACEA

Este un adevăr evident că, mai mult decât oricând în trecut, infășarea viitorului va fi influențată de știință, mai precis de utilizarea pe care omenirea, și în primul rînd țările dezvoltate, vor înțelege să o dea cuceririlor acesteia.

CONCEPȚIA ROMÂNIEI, A PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU PRIVIND VIITORUL, ȘTIINȚA ȘI PACEA

Mihail Floreșeu

membru corespondent al Academiei RSR
ministrul secretar de stat la CNST

Este un adevăr evident că, mai mult decât oricând în trecut, infășarea viitorului va fi influențată de știință, mai precis de utilizarea pe care omenirea, și în primul rînd țările dezvoltate, vor înțelege să o dea cuceririlor acesteia.

Trăim în epoca unei revoluții de o amplitudine fără precedent, în știință și tehnică, care are ca trăsătură distinctivă impletirea științei cu tehnologia și producția, ca și cu întreaga viață socială și economică. Procedind în ultimele două decenii, din inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu, la ceea ce poate fi caracterizat ca o reevaluare revoluționată a rolului cercetării științifice naționale în asigurarea progresului multilateral al societății, România dispune astăzi de o politică de stat programatică în domeniul științei și tehnologiei. Înfăptuirea vastului program destinat să asigure intrarea mai rapidă a României în rîndul țărilor cu dezvoltare medie, prin afirmarea largă a creațivității științifice-tehnice ca o resursă de bază a progresului economic și social, presupune însă, ca o condiție primordială, pacea. Pacea — concepută nu ca simplă absență temporară a războiului, ci însoțită de dezarmare generală, nucleară în primul rînd, o pace durabilă și statorică, care să ofere fiecărui stat garanția deplină că niciodată, în nici o imprejurare și sub nici un pretext, nu se va găsi în față unui act de folosire a forței sau amenințării cu forță împotriva libertății și independenței sale, a drepturilor și intereselor sale legitime.

Putem consemna cu satisfacție în acest an în care în toată lumea s-a aniversat 40 de ani de la victoria forțelor rațiunii în cea mai sinigeroasă conflagrație din întreaga istorie a umanității că, datorită eforturilor unite ale popoarelor, în acest răstimp în lume a putut fi asigurată pacea. De fapt, în aceste patru decenii s-a asigurat pacea în Europa, care a fost teatrul de unde au pornit cele două războaie mondiale și s-a evitat ciocnirea catastrofală între cele două mari puteri, dar cele mai recente analize arată că în aceeași perioadă au existat 150 de conflicte armate, de scurtă și de lungă durată, care s-au soldat cu 20 de milioane de morți și pustiirea unor teritorii și țări întregi. Vinzarea de arme către aceste țări a întreținut și amplificat stările conflictuale iar concentrarea în Europa a armamentului nuclear determină o asemenea stare de spirit, încit omenirea trăiește sub imperiul celei mai grave conflagrații mondiale. „Sabia lui Damocles atîrnă deasupra Europei” și dacă aceasta nu este o sabie ci rachete nucleare, amenințarea este de o extremă gravitate. Dar tot atât de adevărat este că, în condițiile intensificării cursei înarmărilor, a concepției și acumulării unor arme cu o putere de distrugere fără echivalent

în istorie, cum sint în primul rind armele nucleare, ca și ale proliferării stărilor conflictuale și ciocnirilor armate în diferite zone ale globului și a posesorilor potențiali de arme nucleare, s-a creat un pericol fără precedent la adresa civilizației umane, a însăși vieții pe planeta noastră în formele la care s-a ajuns după milioane de ani de evoluție, așa cum avertizează o serie de studii întreprinse în ultima vreme de reprezenti oameni de știință de pe cele mai diferite meridiane ale globului.

Desigur, este o realitate că de fapt cuceririle științei și tehnicii sunt bivalente, multe din ele, dacă nu majoritatea, găsindu-și aplicații în domeniul militar. În spiritul unei viziuni profund umaniste asupra funcțiilor științei în lumea contemporană, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu respinge ca false tezele privind apolitismul și lipsa de angajare morală a omului de știință față de trajectoria rezultatelor muncii sale. Datoria oamenilor de știință din toate domeniile este de a nu precupeți nici un efort ca minunatele cuceriri ale geniuului uman, ale științei și tehnicii contemporane, să fie consacrate cauzei progresului și libertății omului, să nu fie deturnate de la menirea lor firească. Or, astăzi, alimentată de o vastă rețea de cercetare-dezvoltare (să nu uităm că circa un sfert din cheltuielile mondiale de cercetare vizează direct scopuri militare, utilizând munca a cel puțin 50 milioane de cercetători și ingineri), spirala înarmărilor cunoaște un tot mai pronunțat aspect deosebit de periculos, descooperiri ale geniuului uman sint folosite în scopuri distructive de asemenea ampioare încât este amenințată întreaga civilizație, inclusiv dispariția vieții pe pămînt.

După cum apreciază experții SIPRI în Anuarul pe 1984, aceasta nu face decit să sporească gradul de insecuritate în care trăiesc popoarele, stimulind și mai mult cursa înarmărilor, în numele unei alte teze pe căt de eronate pe atit de periculoase, și anume că arme tot mai multe și mai distrugătoare ar mai putea reprezenta în lumea noastră suprasaturată de arme, capabile să supraviețuiească pe fiecare locuitor al Terrei, o modalitate de consolidare a securității și de asigurare a păcii în lume.

Pornind de la importantele răspunderi sociale și morale care revin oamenilor de știință în fața umanității, simpozionul internațional *Oamenii de știință și pacea*, desfășurat la București în 1981, sub înaltul patronaj al președintelui Nicolae Ceaușescu, a adresat savanților și cercetătorilor de pretutindeni chemarea de a se alătura — pe deasupra oricărora deosebiri naționale, ideologice sau politice — mișcării mondiale pentru pace, constituind o veritabilă coaliție planetară a rațiunii. Oamenilor de știință de pretutindeni li s-a cerut ca, dezvăluind pericolele pe care le prezintă cursa frenetică a înarmărilor, să-și folosească întreaga forță de argumentare și putere de convingere pentru a mobiliza popoarele de pretutindeni, deopotrivă amenințate, indiferent de regimul politic pentru care au optat sau de zona geografică în care se găsesc, spre a le face solidare în fața aceleiași primejdii.

În acest spirit, Comitetul Național Român „Oamenii de știință și pacea”, ce are în fruntea sa pe academician doctor inginer Elena Ceaușescu, Prim viceprim-ministru al Guvernului, Președintele Consiliului Național pentru Știință și tehnologie, a propus crearea pe lingă Conferința pentru dezarmare de la Geneva a unui organism al oamenilor de știință, cu mandatul de a examina și informa asupra aspectelor științifice și tehnice ce fac obiectul negocierilor și a formula propunerii concrete.

Evidențind complexitatea și gravitatea situației internaționale actuale și ținând seama și de învățamintele mereu actuale ale trecutului, de concluziile ce se desprind din analiza imprejurărilor în care a izbucnit „marea conflagrație a secolului XX”, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu respinge cu hotărîre defetismul, pasivitatea. Ea pornește, de la convingerea că stă în puterea popoarelor ca, acționind în strinsă unitate să soluționeze în interesul lor problema fundamentală a epocii noastre: încetarea cursei înarmărilor, în primul rînd a înarmărilor nucleare și înfăptuirea unei cotituri radicale în viața internațională prin excluderea pentru totdeauna a războiului din viața omenirii. Premisa indispensabilă pentru salvagardarea păcii și securității generale o constituie eliminarea forței și a expresiei ei celei mai brutale – războiul – ca mijloc de soluționare a diferendelor dintre state. Nu există divergențe – subliniază președintele Nicolae Ceaușescu – indiferent de originea, evoluția și natura lor, de aria lor de răspîndire – care să nu poată fi soluționate pe cale politică, prin negocieri directe, reale și sincere, între părțile interesate. „Oricît de indelungate și de grele ar fi tratativele, ele reprezintă singura alternativă logică ce răspunde intereselor fiecărui popor, ale păcii în general”.

Activitatea amplă și de o nedezințită consecvență desfășurată de România pe arena internațională în apărarea dreptului oamenilor și al națiunilor la pace, ca valoare supremă a întregii omeniri, decurge în mod firesc din această concepție profund umanistă.

În exercitarea sa practică, dreptul la pace nu poate fi limitat la un grup de state sau la o singură regiune geografică. În condițiile interdependentelor caracteristice epocii actuale, indivizibilitatea păcii și securității internaționale impune cu necesitate crearea unui sistem universal de pace și securitate. La temelia acestui sistem trebuie să se afle dreptul la pace.

Înfăptuirea plenară a dreptului tuturor statelor la pace reprezintă o condiție *sine qua non* pentru dezvoltarea liberă a fiecărei națiuni, pentru materializarea dreptului său sacru de a fi pe deplin stăpînată a patrimoniului național, de a-și organiza viața potrivit voinței și năzuințelor sale, fără nici un amestec din afară, în conformitate cu realitățile istorice, economice, sociale care îi sunt proprii.

O trăsătură distinctivă a întregii activități desfășurate de România pe arena mondială o constituie lupta pentru apărare principiilor și normelor de conduită internațională, pentru promovarea regulilor de drept și justiție, printr-o multitudine de acțiuni și inițiative concrete. Este credința nestrămutată a țării noastre că riguroasa respectare a principiilor fundamentale ale dreptului internațional, în literă și spiritul lor, asigură cadrul necesar pentru dezvoltarea capacitatei creațioare și înflorirea economică și spirituală a fiecărei națiuni, constituind, în același timp, garanția statoricirii unor raporturi de încredere și cooperare între state, a întăririi legalității internaționale. Istoria umanității demonstrează că respectarea universală a acestor reguli de conduită internațională, care constituie un tot inseparabil, este condiția esențială a destinderii, înțelegerii și păcii. Orice știbire adusă integrității principiilor fundamentale ale dreptului internațional generează în mod inevitabil neîncredere și tensiune în raporturile dintre state, creează situații primejdioase de criză și conflict, ceea ce antrenează consecințe grave pentru destinele păcii și securității în lume.

În numele promovării efective a dreptului la pace, România a chemat toate statele la înghețarea cheltuielilor militare și reducerea lor treptată, la incetarea oricăror acțiuni de militarizare a spațiului cosmic și reglementarea folosirii acestuia în scopuri pașnice. România a cerut cu vigoare oprirea amplasării de noi rachete cu rază medie de acțiune în Europa, retragerea celor existente, realizarea unui acord pentru sistarea producției de arme nucleare, pentru trecerea la reducerea treptată a stocurilor existente, interzicerea definitivă a tuturor armelor nucleare, a celorlalte arme de distrugere în masă.

Prin apeluri și propuneri stăruitoare adresate părților angajate în conflictele ce au loc în diverse părți ale lumii, România, președintele ei, au acționat cu o neslabită energie pentru stingerea focarelor de război, prezintind soluții constructive pentru inițierea de tratative în vederea reglementării pe cale politică a diferendelor și conflictelor, a tuturor problemelor litigioase. Din inițiativa României, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat Declarația privind reglementarea pașnică a diferendelor internaționale, iar în prezent în atenția organizației mondiale se află propunerea privitoare la crearea unei Comisii permanente a Națiunilor Unite pentru bune oficii, mediere și conciliere, care să acționeze prompt și eficient în direcția prevenirii apariției de noi confruntări armate și pentru soluționarea pașnică a conflictelor și a oricăror altor probleme litigioase dintre state. O altă inițiativă românească s-a referit la instaurarea unor raporturi de bună vecinătate între state, la contribuția pe care asemenea relații o pot aduce la întărirea păcii și securității mondiale, la dezvoltarea unei largi cooperări internaționale. În prezent, sunt create premise pentru trecerea la elaborarea unui document internațional care să contribuie la dezvoltarea și promovarea bunei vecinătăți între state. De asemenea, România a jucat un rol deosebit de important în inițierea și pregătirea Anului Internațional al Tineretului, care se desfășoară în 1985 sub deviza „Participare, dezvoltare, pace”, eveniment de seamă în viața tineretului lumii, chemat să aducă o contribuție de seamă la unirea forțelor tinerei generații și creșterea participării ei la dezvoltarea economico-socială a fiecărei țări, la lupta pentru progres social, colaborare și pace în întreaga lume. România a arătat totodată că este de necesar ca activitatea Organizației Națiunilor Unite să cunoască un proces de perfecționare, de democratizare și de adaptare tot mai mare la realitățile lumii de azi, astfel încât hotărîrile pe care le adoptă să fie respectate și aplicate, iar contribuția O.N.U. la soluționarea problemelor majore ale comunității mondiale să crească neîncetat.

Din multitudinea de inițiative concrete ale României, menite să ducă la consolidarea legalităților internaționale și, prin aceasta, la consacrarea juridică a dreptului la pace, ca drept inalienabil al națiunilor, vom reaminti și propunerea privind elaborarea și adoptarea în cadrul O.N.U. a unui Cod de conduită cu caracter universal, în care să fie statuate drepturile și îndatoririle fundamentale ale statelor. În viziunea României, adoptarea unui asemenea Cod ar constitui o completare fericită și o precizare a principiilor Cartei O.N.U. și ar avea o însemnatate inestimabilă pentru cauza păcii, securității, înțelegерii și colaborării internaționale.

Toate aceste coordonate ale politicii noastre externe au fost fundamentate și promovate de președintele Nicolae Ceaușescu, fiind adesea

insușite de marea majoritate a țărilor lumii și inscrise în documente semnificative pentru evoluția vieții politice contemporane, fie că este vorba de documente bilaterale — politice, economice, culturale — încheiate cu numeroase alte state, de documentele Națiunilor Unite sau de cele ale Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. Concepțiile președintelui României cu privire la desfășurarea vieții internaționale sunt tot mai larg recunoscute și apreciate ca un punct înaintat al gîndirii politice a epocii noastre, ca o contribuție de seamă la soluționarea problemelor majore care preocupă în prezent omenirea. Sunt tot atîtea temeuri pentru care țara noastră și-a dobîndit un prestigiu binemeritat în opinia publică internațională.

În concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, realizarea unei păci durabile în lume este strins legată de instaurarea unei noi ordini economice internaționale, de eradicarea subdezvoltării, de reducerea și eliminarea marilor decalaje dintre țările în curs de dezvoltare și cele dezvoltate. Condiția de subdezvoltare în care trăiesc două treimi din omenire, perpetuarea și chiar accentuarea marilor decalaje economice și menținerea unor raporturi inechitabile între state constituie, nu numai un anacronism incompatibil cu gradul de civilizație pe care l-a atins omenirea, cu nivelul actual de dezvoltare al științei și tehnicii, ci și un serios factor de instabilitate politică și economică, o sursă de neînțelegeri, tensiuni și conflicte între state, de periclitare în ultimă instanță a păcii mondiale.

În același timp, cursa înarmărilor reprezintă o uriașă risipă de resurse financiare, materiale și umane, de potențial științific și tehnologic; ea constituie o povară mai grea decât oricind pe umerii tuturor popoarelor și este incompatibilă cu eforturile pentru depășirea crizei economice mondiale, pentru lichidarea subdezvoltării și asigurarea progresului întregii omeniri. De aceea, începerea unui proces real de dezarmare nu numai că ar deschide perspective noi pentru asigurarea unei păci trainice pe planeta noastră, dar ar permite totodată reconversiunea în scopuri pașnice, de dezvoltare, a uriașelor fonduri astfel eliberate. România a propus ca aceste fonduri să fie folosite în proporție de 30—50% pentru sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare, iar restul pentru crearea de noi locuri de muncă și realizarea altor măsuri economice și sociale în țările care efectuează reducerile.

Astăzi a devenit că se poate de limpede că omenirea nu va putea edifica o pace adevărată și de durată fără dezvoltare, iar dezvoltarea nu poate fi realizată decât în condiții de pace. La rîndul ei, este cunoscut, știința și tehnologia trebuie să se constituie într-unul din cele mai importante instrumente în slujba păcii, dezvoltării și progresului.

România, pornind de la concepția că în epoca noastră știința reprezintă o puternică forță materială de producție, a elaborat un Program de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic în perioada de imediată perspectivă și pînă la sfîrșitul secolului. Prin acest Program se urmărește în principal dezvoltarea bazei energetice prin valorificarea eficientă a resurselor energetice proprii și a noilor surse de energie electrică și termică, combustibili și carburanți; dezvoltarea bazei de materii prime prin introducerea în circuitul economic de noi zăcăminte, valorificarea economică a minereurilor cu conținut scăzut în substanțe utile; valorificarea complexă a materiilor prime și materialelor, prelucrarea superioară și valorificarea subproduselor tehnologice; crea-

terea gradului de recuperare a rezervelor minerale ; extinderea lucărărilor de inginerie genetică în medicină și industria chimică-farmaceutică, în agricultură pentru realizarea unor soiuri și hibrizi de mare randament, în zootehnie pentru creșterea animalelor ; valorificarea biomasei prin biotecnologii pentru obținerea unor produse petrochimice și carburanți ; extinderea culturilor bioenergetice ; perfectionarea și modernizarea tehnologiilor din industria alimentară și asigurarea cu alimente diversificate, nutritive și care să contribuie la creșterea sănătății de sănătate a populației ; dezvoltarea producției de microprocesoare, minicalculatoare, roboți industriali, intensificarea revoluției microelectronice și a revoluției telematice ; extinderea automatizării, electronizare și robotizare în toate ramurile economice și sociale ; introducerea în practica curentă a tehniciilor laser, tehnicii vidului, criogeniei, aplicațiilor microundelor și ultrasunetelor ; ridicarea nivelului calitativ și competitiv al tuturor produselor și serviciilor, prin realizarea și introducerea în producție a unor tehnologii și procese de fabricație eficiente ; perfectionarea proceselor de producție pentru a obține o economie sporită de materiale și a se reduce consumul specific de materii prime, combustibil și energie ; creșterea productivității muncii în ansamblul producției sociale.

Dezvoltarea social-economică în toate țările lumii cere pace, eliminarea cursei înarmărilor și a tensiunii conflictuale. Iar în condițiile contemporane pacea înseamnă viață pe întreg pământul, deschideri spre progresul continuu al civilizației, asigurarea că civilizația realizată de-a lungul unor milenii cu eforturi umane uneori supraomenești, continuă mersul înainte spre prosperitatea și înflorirea tuturor popoarelor pe acest pământ.

Necesitatea unor acțiuni imediate care să înlăture pericolul izbucnirii unui război nuclear, pînă nu va fi prea tîrziu, a fost din nou subliniată în ziua de 23 mai 1985, la Plenara Consiliului Național al Frontului Democratie și Unitate Socialiste.

În cuvintarea rostită de Președintele Nicolae Ceaușescu s-a subliniat necesitatea dinamizării și a impulsionării întregii activități a poporului nostru în lupta pentru dezarmare și pace. S-a arătat necesitatea de a menține legături strînsse cu toate țările lumii, cu partidele politice și sindicatele, cu organizațiile de femei și tineret, cu oamenii de știință și de cultură, cu toate cultele religioase, cu toții cei care doresc dezarmarea și pacea.

S-a subliniat de asemenea în cuvintare importanța Conferinței de la Geneva și s-a cerut conducerilor Uniunii Sovietice și a Statelor Unite ale Americii de a se ajunge la acorduri corespunzătoare pentru încreșterea imediată de amplasare a rachetelor nucleare de orice fel și a oricărora arme de distrugere în masă, de încreștere imediată a militarizării cosmosului.

Președintele Nicolae Ceaușescu a făcut noi propuneri concrete : să se ia încă în acest an hotărîrea de „înghețare a cheltuielilor militare la nivelul lui 1985, la o reducere anuală cu un anumit procent de 5—10%” ; de asemenea, să se treacă „la reducerea cu cel puțin 10% a efectivelor militare în Europa și pe alte continente”. Aceste propuneri au fost adresate în primul rînd țărilor din cele două blocuri militare — NATO și Tratatul de la Varșovia.

Reducerea cheltuielilor militare ar permite acestor țări să elaboreze programe speciale în domeniul culturii, invățămîntului, al sănătății, al

ridicării nivelului de trai, crearea unor mijloace suplimentare destinate căilor în curs de dezvoltare.

Realizarea acestor măsuri „ar consolida relațiile de incredere, de prietenie, de colaborare între toate națiunile lumii fără deosebire de orin-
dure socială”.

Aceasta este o politică concretă, măsuri valabile care să ducă la încreșterea cursei înarmărilor și la dezarmarea generală care va pune capăt amenințării cu războiul nuclear catastrofal și va instaura pacea pentru totdeauna pe planeta noastră.

~~Acumularea și ameliorarea tehnologicii militare și a cunoașterii tehnologice, creșterea vitezei și acoperării teritoriului, dezvoltarea puterii de luptă și eficiența tactică și strategică a armelor sunt obiecte de interes național și internațional. În cadrul poliției militare este deosebit de important să se întâmpine și prevenă tentările de agresie și invazie, să se obțină și mențină învățăturile militare și să se realizeze dezvoltarea tehnologică și profesională a personalului, să se pună în evidență rolul de apărare și siguranță națională și să se stabilizeze un raport echilibrat între apărare și dezvoltare economică și socială.~~

~~Norocul național este să nu există urmări la un atac armat și să nu se întâmple situații precum cele de la Berlin sau de la Varsava în luna iunie 1953, sau cel de la Oradea în luna decembrie 1989. În cadrul poliției militare este deosebit de important să se obțină și mențină învățăturile militare și să se realizeze dezvoltarea tehnologică și profesională a personalului, să se pună în evidență rolul de apărare și siguranță națională și să se stabilizeze un raport echilibrat între apărare și dezvoltare economică și socială.~~

~~În cadrul poliției militare este deosebit de important să se obțină și mențină învățăturile militare și să se realizeze dezvoltarea tehnologică și profesională a personalului, să se pună în evidență rolul de apărare și siguranță națională și să se stabilizeze un raport echilibrat între apărare și dezvoltare economică și socială.~~

~~În cadrul poliției militare este deosebit de important să se obțină și mențină învățăturile militare și să se realizeze dezvoltarea tehnologică și profesională a personalului, să se pună în evidență rolul de apărare și siguranță națională și să se stabilizeze un raport echilibrat între apărare și dezvoltare economică și socială.~~